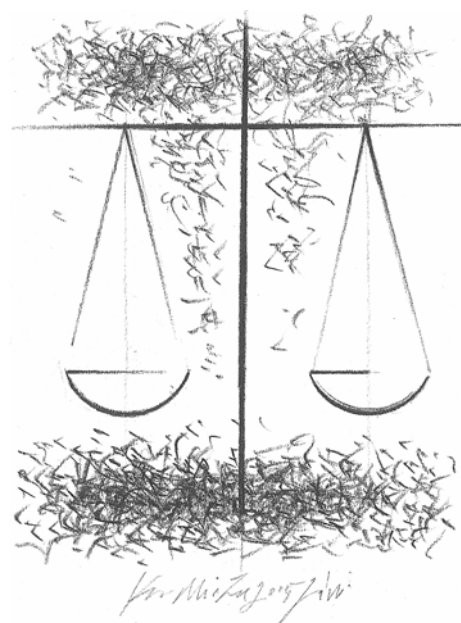

Záver

Toto sú základné informácie o čnosti rozvážnosti. Z toho vyplýva, aká dôležitá je táto čnosť v živote každého človeka. Preto by sme mali našu snahu o zdokonalenie kresťanského života orientovať práve na čnosť rozvážnosti, aby sa stala našim trvalým vlastníctvom. Hlavne kňazi, ale nevyklučujúc nikoho, mali by si ju vyprosovať od Boha každý deň, aby ich chránil pred nepremyslenými krokmi, pred unáhlenými rozhodnutiami.

16 SPRAVODLIVOSŤ

Úvod²⁶⁹

Spravodlivosť je téma, o ktorej sa dnes veľa diskutuje, preto venujme jej pozornosť a dôkladnejšie ju rozanalyzujeme. Mnoho ľudí sa dnes pýta, či existuje ešte na zemi nejaká spravodlivosť, čo je to vlastne spravodlivosť a má vôbec nejaký význam? Tieto a podobné otázky si zasluhujú odpoveď.

16.1 Spravodlivosť vo Svätom písme

Spravodlivosť je jedna zo základných čností, ktorá je vysoko hodnotená v knihách Svätého písma. Boh sa vždy zľutoval nad ľuďmi, ktorí boli spravodliví. V biblickom chápaní je spravodlivý ten, kto sa vždy snaží plniť Božiu vôľu vo všetkom. Biblické dejiny predstavujú Boha, ktorý spravodlivo trestá bezbožných, no zmilúva sa nad čestnými a bohabojnými.

Keď malo všetko živé zahynúť pod vodami potopy, vybral si Boh Noema, ktorý bol „najspravodlivejší a najbezúhonnejší muž medzi svojimi súčasníkmi“ (Gn 6,9). Prikázal mu postaviť koráb. Po namáhavej a úmornej práci vstúpil Noe ako šesťsto-ročný so svojou rodinou do korábu. Keď sa zatvorili dvere korábu, nastala potopa. „I zahynulo každé telo, ktoré sa pohybovalo na zemi“ (Gn 7,21).

²⁶⁹ Porov.: HOLUBČÍK, D.: Seminárna práca. Spišská Kapitula : 2004.

Zachránili sa iba tí, čo boli v korábe. Tak Boh dokázal svoju spravodlivosť, že nenechá zomrieť spravodlivého s hriešnikmi.

Spravodlivé počínanie Boha sa ukazuje aj pri zničení Sodomy a Gomory. Tam Boh na záchranu Lóta neváha poslať svojich anjelov, aby ho vyviedli za brány mesta, kde mu už nehrozilo nebezpečenstvo.

Boh sa zmilúva aj nad izraelským národom, ktorý zotročil faraón. Boh právom trestá Egypt ťažkými ranami, až kým neprepustí ľud a keď si Egypt znova zaumieni podmaniť Izrael, utopil jeho vojsko v hĺbinách Červeného mora.

V Novom zákone sa nachádza viac statí o spravodlivosti. Matúš na začiatku evanjelia nazýva svätého Jozefa, snúbenca Panny Márie, „spravodlivým“ (porov. Mt 1,19). O spravodlivosti sa Ježiš veľmi pekne vyjadruje vo svojom učení na vrchu: „Blahoslavení prenasledovaní pre spravodlivosť, lebo ich je nebeské kráľovstvo“ (Mt 5,10).

„Byť spravodlivý“ v Písme znamená poslúchať Božie príkazy a ctíť si svojich blížnych, aby si zaslúžili večný život a nestali sa ľuďmi, ktorí sa odvrátili od Boha.

16.2 Čnosť spravodlivosti (iustitia)

Spravodlivosť patrí medzi štyri základné čnosti (virtutes cardinales).

Sú to: rozvážnosť, spravodlivosť, mravná sila a miernosť. Pomenovanie dostali preto, lebo sú od nich odvodené všetky ostatné čnosti (porov. KKC 1805). Zvykneme ich nazývať aj kardinálnymi čnosťami.

Pod spravodlivosťou sa rozumie čnosť, ktorá spočíva „v stálej a pevnej vôli dať Bohu a blížnemu to, čo mu patrí“ (KKC 1807). Keďže spravodlivosť je základná čnosť, združujú sa okolo nej ostatné čnosti, ktoré sú:

- čnosť úcty voči Bohu
- čnosť úcty oproti rodičom
- vd'ačnosť
- úprimnosť a pravdovravnosť
- prívetivosť a priateľská láska
- poslušnosť

16.3 Čnosť úcty voči Bohu (religio)

Pomenovanie označuje čnosť, ktorou vytrvalo preukazujeme úctu Bohu ako svojmu Stvoriteľovi a Pánovi. Táto čnosť nás viac ako iné približuje k Bohu,

teda je to najvyššia z mravných čností.²⁷⁰ Táto úcta nie je len subjektívna, citová vec. Je to pre nás povinnosť, ktorú nestanovujeme my, ale jej pôvod je v samotnom Bohu. On však nepotrebuje našu úctu. Má však na ňu právo a je to prospešné hlavne pre nás. Bez nej sa nemôžeme k nemu približovať, a preto je „potrebným, nevyhnutným mostom, ktorý vedie ku spáse a blaženosti“.²⁷¹ Túto čnosť si môžeme nadobudnúť horlivou a vytrvalou modlitbou, obetavosťou a aktívnou účasťou na svätej omši.

V dnešnej dobe sa však mnoho ľudí prehrešuje proti tejto čnosti. Je to hlavne z nevedomosti, pýchy alebo našej krehkosti. Mnohokrát ľudia veria viac vešteniu alebo poverám ako samotnému Bohu. Ďalšie hriechy, ktorých sa ľudia dopúšťajú, sú: krivá prisaha, nedodržanie daného sľubu, ale aj daromné spomínanie Božieho mena a mien svätých. Toto sú len niektoré previnenia oproti jeho nekonečnej sláve.

16.4 Čnosť úcty oproti rodičom (pietas)

Úctu voči rodičom vyžaduje sám Boh, keď hovorí: „Cti otca svojho a matku svoju, aby si dlho žil na zemi“ (*Ex 20,12*). Rodičia sú zasluhujú vd'ačnosť hlavne preto, že deťom dali život, preukazovali im rôzne dobrodenia a vychovávali ich.

Úctu k rodičom prejavujeme tak, že ich nezarmucujeme, v núdzi im pomáhame, prípadné ich chyby trpezlivo znášame a nikdy sa za nich nehanbíme.²⁷²

Do tejto kategórie spadá aj úcta voči predstaveným, vlasti a vôbec všetkým, čo sú vekom alebo zásluhami hodní úcty. Tých takisto milujeme, ich dobré meno chránime a poskytneme im svoju pomoc, ak ju potrebujú.²⁷³ Táto úcta však nemôže byť len formálna, ale musí vychádzať zo srdca každého človeka.

16.5 Vd'ačnosť (gratia)

Vd'ačnosť je čnosť, ktorá v dnešnom svete mnohým ľuďom chýba. Nevedia ďakovať za preukázané dobrodenia. Rýchlo na ne zabúdajú a stáva sa, že sa odmenia zlým za dobré.

Čnosť vd'ačnosti spočíva v tom, že prijaté dobrodenia uznávame a túto vd'aku dávame vonkajšími skutkami poznať, napríklad poďakovaním, modlitbou za svojich dobrodincov.

²⁷⁰Porov.: WALLENSTEIN, O.: *Rukoväť duchovného života*. Prešov : Slovenská štátna kníhtlačiareň, 1939, s. 161.

²⁷¹MÜLLER, E.: *Asketika*. Trnava : 1944, s. 286.

²⁷²Porov.: WALLENSTEIN, O.: *Rukoväť duchovného života*. Prešov : Slovenská štátna kníhtlačiareň, 1939, s. 162.

²⁷³Porov.: MÜLLER, E.: *Asketika*. 1944, s.287.

Hlavne ďakujeme Bohu za všetky dobrá, ktoré nám dáva. Za dar vykúpenia, za naše povolanie a vôbec za všetky dobrodenia, ktorých sa nám dostáva.

16.6 Úprimnosť a pravdovravnosť (veritas)

„Dávajte každému, čo ste dlžni... bázeň komu bázeň, česť komu česť“ (*Rim 13,7*). Úprimný je ten, kto sa navonok správa tak, aký je vo svojom vnútri. Nikdy sa nepretvaruje a vždy sa vyjadruje o druhých úctivo a čo je najdôležitejšie, pravdivo. Vo zdvorilostných prejavoch je jednoduchý a v rozhorčenej nálade je prívetivý. Tu nejde o pretvarovanie, ale o slušnosť. Úprimnosť je tá jednoduchosť a prostota, ktorú žiada od nás Ježiš, keď vraví: „Ak sa neobráтите a nebudete ako deti, nevojdete do nebeského kráľovstva“ (*Mt 18,3*).

Oproti úprimnosti stojí falošnosť. Falošný človek svojho blízneho klame a zavádza. Navonok ho uisťuje o svojom priateľstve, no v srdci ostáva jeho protivníkom. Do očí mu vraví samé chvály a za chrbtom ho osočuje a haní. Falošnosť je horšia ako lož, preto sa jej chráňme.²⁷⁴

16.7 Prívetivosť a priateľská láska (amicitia)

„Priateľskosť“ je tá čnosť, ktorá človeka disponuje, aby sa voči iným vždy správal dobrotivo a taktne. Iných ani slovom, ani správaním neurazil a prípadné krivdy svojich blížnych trpezlivo znášal.²⁷⁵

Každé čnostné priateľstvo spočíva v troch základných veciach. Priatelia sú oddaní Bohu, majú pred očami duševný ošoh a svoje priateľstvo si preukazujú obetami a skutkami, a nie slovami a citmi.

Dobrému priateľstvu škodí pochlebovanie a nezdravé lichotenie. Keď iných chválime z vypočítavosti alebo zo ziskuchtivosti.

Za dobrých priateľov sa treba ustavične modliť, lebo „verného priateľa nemožno kúpiť a hodnota jeho vernosti sa nedá vyvážiť zlatom a striebrom“ (*Sir 6,15*).

16.8 Poslušnosť (obedientia)

Poslušný je ten, kto ochotne plní vôľu iného. Svätý Pavol o poslušnosti hovorí, aby sme sa poddávali vyššej moci, lebo niet moci, ktorá by nebola od Boha (*porov. Rim 13,1*. Autorita a poslušnosť, ktorá jej patrí, je základ duchovného sveta a jej porušenie uvalí celú spoločnosť do katastrofy.²⁷⁶ Preto je poslušnosť

²⁷⁴ Porov.: WALLENSTEIN, O.: *Rukoväť duchovného života*. Prešov : Slovenská štátna kníhtlačiareň, 1939, s.166.

²⁷⁵ Porov.: MÜLLER, L.: *Asketika*. 1944, s. 289.

²⁷⁶ Porov.: MÜLLER, L.: *Asketika*. 1944, s. 288.

taká potrebná, lebo cez autoritu sme vedení k Bohu a zabezpečuje nám to spásu našej duše.

V duchovnom živote rozoznávame tri stupne poslušnosti: Poslušnosť skutku spočíva v tom, že robíme to, čo nám predstavení prikážu. Poslušnosť vôle je, že splníme rozkaz predstaveného s vnútornou ochotou. A poznáme ešte poslušnosť rozumu. Spočíva v tom, že príkaz predstaveného považujeme za dobrý aspoň preto, že je dobré poslúchať jeho rozkaz.

Čnosť poslušnosti sa ukazuje aj na zachovávaní poriadku, ktorý sme sa zaviazali plniť. Preto je dobré a pre našu dušu prospešné, keď si každý deň spytujeme svedomie a nedostatky, ktoré nám svedomie vyčíta, odstraňujeme.

Všetky čnosti, ktoré vychádzajú zo spravodlivosti, horlivo uskutočňujme vo svojom živote a ak nám niektorá chýba, snažme sa o jej nadobudnutie.

16.9 Sociálna a medzinárodná spravodlivosť

Touto témou sa zaoberali významní pápeži minulého storočia ako Pius XI., Ján XXIII., Pavol VI. i Ján Pavol II. v encyklikách napríklad *Divini redemptoris*, *Mater et magistra* či *Populorum progressio* a *Laborem exercens*...

Tento druh spravodlivosti venuje svoju pozornosť predovšetkým slabým.²⁷⁷ „Spoločnosť zabezpečuje sociálnu spravodlivosť vtedy, keď vytvára podmienky, ktoré združeniam a jednotlivcom umožňujú dosiahnuť to, na čo majú právo“ (*KKC 1943*). Vyžaduje si to, aby jednotlivci alebo skupiny či spoločenské triedy pomáhali núdzným. Majú im dať zo svojho nadbytku, aby mohli žiť dôstojne ako ľudia. Nevyžaduje si to len láska, ale aj spravodlivosť.

Pomáhať núdzným má aj štát. A to tým ľuďom, ktorí nie vlastnou vinou prišli o prácu, alebo sa ocitli v hmotnej núdzi. Spravodlivosť si vyžaduje, aby robotníci dostali spravodlivú mzdu za vykonanú prácu, aby mohli vyživiť svoje rodiny a aby mali aj určité zabezpečenie pre prípad choroby, nehody a staroby. „Nedá sa však povedať, že sa zadost' učinilo sociálnej spravodlivosti, ak robotníci nemajú zabezpečenú svoju osobnú existenciu.“²⁷⁸

Medzinárodná spravodlivosť upravuje sociálne vzťahy medzi národmi a určuje normy správania sa medzi štátmi.²⁷⁹ Národ, ktorý má prebytok bohatstva, má z neho poskytnúť pre chudobnejšie národy, aby všetci ľudia mohli žiť podľa možností ľudsky a zdravo. Neplatí to iba o materiálnych, ale aj o dobrách duchovných.

Aby sa dosiahol nejaký pokrok v dosahovaní sociálnej spravodlivosti, musia sa o to zaslúžiť všetci, či už modlitbou, alebo hmotnou pomocou núdzným.

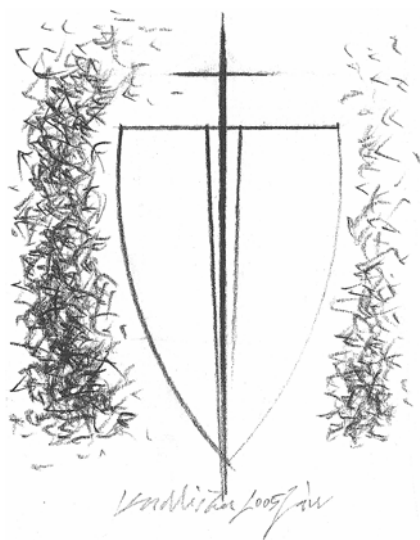
²⁷⁷ Porov.: FORGAN, V.: *Cesta k pravde XV*. SSV, 1991, s. 53.

²⁷⁸ PIUS XI.: *Divini redemptoris*. In : Sociálne encykliky. SSV, 1997, čl.52, s. 172.

²⁷⁹ Porov.: GAZZERA, A., LEONELLI, A.: *V jeho šlapajach* : Grafická škola Pia XI., 1982, s. 339.

Záver

Predstavili sme len základ čnosti spravodlivosti. Je to však výzva. Boh nás oslovuje a predstavuje, čo právom od nás žiada.

17 ČNOSŤ MRAVNEJ SILY

Úvod²⁸⁰

Kresťanský život nie je iba akýmsi hovením si v sladkom spojení s Bohom, ale je to aj námaha, práca spojená so sebazdokonaľovaním a zušľachtovaním nášho vnútra, ktoré má nadobúdať čoraz lepšie kvality. Je to však spojené s námahou a sebazaprením. Tento tuhý boj so sebou samým by sme neboli schopní viesť, keby sme nemali silu bojovať a vytrvať na ceste dokonalosti. Inokedy sme zase vyzvaní priniesť svedectvo o svojej viere pred ľuďmi, kde nám opäť pomáha vnútorná dispozícia, čnosť, ktorá nás uschopňuje byť pevnými vo svojej viere. Táto čnosť sa nazýva čnosť mravnej sily a z ľudských čností patrí medzi najzákladnejšie, pretože ani na jednej čnosti by sme bez nej neboli schopní pracovať a ani si zachovať už nadobudnuté čnosti. Je to čnosť, ktorá je potrebná pre všetkých. Ako pre kresťansky žijúceho laika, tak i pre zasvätenú osobu, pre začínajúceho na ceste v dokonalosti, ako aj pre tých, ktorí sú už pri cielei svojej cesty.

17.1 O čnosti všeobecne

Každý kresťan túžiaci po dokonalosti a po spoločenstve s Bohom túži konať dobro. Túži, aby všetko jeho konanie bolo v súlade s Božím zákonom a Božou múdrosťou. Na dosahovanie tohoto cieľa mu slúžia sviatosti a modlitba. Skrze ne prúdia na človeka Božie milosti. Avšak človek ich dokáže plne využiť len vtedy, ak je v stave uzobranosti a pokoja. No akonáhle sa dostane do víru

²⁸⁰ Porov.: BISÁK, A.: Seminárna práca. Spišská Kapitula : 2004.